

1917 - Áttörnek a hallgatás falát

Kategória: [2018. január](#)
Írta: Kabai Domokos Lajos

A múlt kibeszélésének elmaradása 1867 óta része a magyar történelemnek, s ez újból és újból deformálja a lelkeket.

1917-ről magyarul jelentetett meg a *Le Monde diplomatique* egy kisebb tanulmánykötetet. A könyvet január 15-én mutatták be a *Magyar Újságírók Szövetségének* székházában.

Legalább két ok miatt is jelentős a vállalkozás. Az egyik, hogy Magyarországon, majd három évtizede lényegében a hallgatás fala veszi körül a nagy orosz forradalom témakörét. Néhány szűk, tudományos körben persze napirendre tűzték az értékelését a századik évfordulón. Az a kevés cikk viszont, amely a *Rubicon* történelmi magazinon, a *HVG*-n, a *Heti Válaszon*, a *Magyar Időkön* keresztül eljutott a nagyközönséghez enyhén szólva is leegyszerűsítő, esetenként kifejezetten hamis tálalásban foglalkozott az eseményekkel.

KUDARC VOLT-E? Ezek alapján akár azt is gondolhatnánk, hogy nem teljesült a kiadvány hátsó borítóján látható 1920-as *Roszta*-plakáton olvasható, egy erőtől duzzadó, elszántságot megtestesítő munkás és egy paraszt alakját keretező kijelentés: „*Hiszek abban, hogy megünnepeljük a századik évfordulót*”. De – amint több szerző is utal rá –, minthogy a nagy forradalomhoz való viszonyulás ma is megkerülhetetlen, s mert közvetett hatásai ma is érzékelhetőek, aztán meg mert ott van Kína, Vietnam, a dél-amerikaiak, talán legyünk óvatosak, mielőtt elhamarkodott kijelentést tennénk a kudarcot illetően.

ÁLBALOLDALIAK A kötet értékének másik tényezője: belőle végre olyan európai – francia, cseh, német, svájci, magyar – szerzők lényegre törő értékelésével ismerkedhet meg az olvasó, akik az elmúlt évtizedekben sem függesztették fel a forradalom eseményeiről, máig tartó hatásáról való gondolkodást. Ennek következtében a jelenlegi világfolyamatok részeként képesek a tanulságok megfogalmazására. Többek között szembesítenek annak a magát baloldalinak nevező, az elmúlt három évtizedben, a nemzetközi intézményekben – s persze a magyar országgyűlésben is – jelenlévő elitnek a tarthatatlan magatartásával, amely valójában a neoliberalizmus törekvéseihez, közte a jóléti állam lebontásához nyújt segédkezet. Annak a jóléti államnak a megsemmisítéséhez, amely – amint azt a kötet lényegre törően bemutatja – aligha jött volna létre a létezett szocializmus kihívásai nélkül.

FORRADALOM VAGY PUCCS Népes szerzőgárda adott cikket a tanulmánykötetbe. Mindegyikük szembe megy a közvéleményben a forradalomról meggyökeresedett ténybeli tévedésekkel, előítéletekkel. Például érvekkel alátámasztva utasítják el azt az újabb keletű csúsztatást – ami a mai kapitalista Oroszországban is egyre nagyobb teret kap – miszerint nem forradalom volt az 1917-es, hanem puccs. Ez is a leértékelés egyfajta módja, amint az a létezett szocializmusban oly gyakran sulykolt, s ma más célból, de újból felkapott nézet, hogy a forradalom **Lenin**, esetleg **Parvus** találmánya volt. Több szerző is érvel amellett, hogy mennyire nem felel meg ez a megközelítés a valóságnak.

LENIN HEZITÁLT A szerzők közül néhányan visszautalnak a szovjeteket első ízben megteremtő 1905-os forradalom népi kezdeményezésére, vagyis cáfolják azt a közkeletű vélekedést, hogy a szovjetek (a paraszt-, a munkás-, a katonatanácsok) a bolsevikok találmányai lettek volna. Bemutatják, hogy a közvélekedéssel ellentétben a cári rendszert még a februári polgári forradalom söpörte el, s hogy az események a bolsevikok nélkül is haladtak a maguk útján. **Lenin** végül környezetének unszolására hozta meg a döntést: a bolsevikok nem halogathatják tovább a folyamatokba való bekapcsolódást. Ha nem ezt teszik, a féktelen szélsőjobb nyer teret – hangzott el a

könyvbemutatón -, akkor talán ma a fasizmus, a nácizmus helyett, valamilyen orosz szóval illetné a világ az ezekkel a kifejezésekkel leírt rémtetteket.

1917 HOZTA EL AZ I. VILÁGHÁBORÚ VÉGÉT Amint győzött a forradalom, felbomlottak az Európát átszövő frontok is – olvasható az egyik tanulmányban. A nemzetközi életben a népek egyenlőségének és önrendelkezési jogának elismerését, a gyarmatosítás elvetését, a nemzeti felszabadító mozgalmak megerősödését számolhatjuk innen. Nem hallgatható el, hogy a vargabetűkkel is terhelt folyamatoknak – a tőkehiányos országban a nyugati államok külső fegyveres agressziói által kiváltott kényszerhelyzet miatti erőltetett fejlesztések érdekében – kísérője volt az erőszak. Ugyanakkor a kötetből arról is képet kapunk, miként folyt a népesség 75 százalékát jellemző írástudatlanság felszámolása, az egészségügyi ellátás megteremtése, és változtatták meg a nők társadalmi szerepével kapcsolatos beidegződéseket Szovjet-Oroszországban. Sokak számára hathat újdonságként, hogy az új hatalom kezdetben toleranciát hirdetett a vallásgyakorlással kapcsolatban, s azt magánügynek tekintette. Azt talán általában tudják, hogy a szovjet hatalom elsősorban az alsóbb néprétegek képviselőit juttatta hatalmi pozícióba. Arra viszont kevesen gondolnak, hogy az addigi, e tekintetben elitista gondolkodásnak a nyugati országokban való meghaladását a forradalmi Oroszország példája is erősítette. Mint az egyik szerző rámutat, ma ezeknek az alsóbb rétegekből származó embereknek az utódai határozzák meg a legtöbb országban a politikai, a gazdasági, a társadalmi, a művészeti életet, jöllehet ezt sokan kendőzik el szívesen.

KIMARADT A FILMMŰVÉSZET Beleértve a diplomácia, a tudomány és a képzőművészet – benne a világszerte nagyra értékelt orosz-szovjet avantgárd – eredményeinek áttekintését is, alig van az életnek olyan zuga, amellyel kapcsolatban ne kapnánk statisztikákkal, korabeli nagyköveti, újságírói naplórészletekkel tűzdelt, friss hangvételi áttekintést az adott területen az elmúlt száz évben végbement változásokról, azokról a hatásokról, amelyeket 1917 indított el a világban. A példásan szerkesztett, A/5-ös formátumú, 250 oldalas kötetet az orosz valóságot bemutató korabeli archív fényképek, a *ROSZTA*, a oroszországi hírügynökség által kiadott, művészek által készített plakátjai, az orosz-szovjet avantgárd festők alkotásai illusztrálják. Ha hiányérzetünk támad, akkor az egyedül amiatt van, hogy kimaradt az összeállításból a szovjet filmművészetnek a világ mozgóképgyártására való hatásának bemutatása. Felvethető lenne az is, hogy miért nincs orosz a szerzők között. Ám ezzel kapcsolatban alighanem el kell fogadjuk a szerkesztők meggondolását: az 1917-hez való viszonyról Oroszországban is sokan, sokféleképpen vélekednek. Az eltérő nézeteket csak úgy lehetne bemutatni hitelesen, ha a különféle ideológiai felfogások legmarkánsabb képviselőinek adnának teret. Márpedig ez, alighanem egy önálló kötetet igényelne.

AZ AMNÉZIA DEFORMÁLJA A LELKEKET A kiadvány végén, e sorok írójának tollából olvashatnak az 1917-et övező mai magyarországi amnéziának a közgondolkodást negatívan befolyásoló hatásáról. Mint a kötet bemutatóján is módomban állt elmondani, egyrészt azzal összefüggésben, hogy a múlt kibeszélésének elmaradása 1867 óta része a magyar történelemnek, s ez újból és újból deformálja a lelkeket. Másrészt nyilvánvalónak kellene lennie, hogy ebben a geopolitikai térben nem lehet sikeres egy olyan ország, amelynek vezetői és közvélemény-formáló értelmisége nem tesz erőfeszítéseket azért, hogy megismerje a mindenkori moszkvai vezetés indítékait a washingtoniaké, a brüsszelié, a berlinieké, a párizsiaké – no és a szomszédoké – mellett. Szintén a záró részben kapunk képet arról, hogy a mai oroszországi fősodorbeli médiában sem problémátlan 1917 keletkezésének és hatásának megközelítése. #

DOKUMENTUMOK: Oroszországi társadalomszerkezet az 1897-es népszámlálási adatok alapján. Kortársak naplóbejegyzései, korabeli tudósításai: Maurice Paléologue, Franciaország nagykövete a cári Szentpéterváron, Albert Londres, az Exelsior riportere 1920-ban, Louis de Robien, nagykövetségi attasé a cári Oroszországban, Magyar Figyelő - 1917, Népszava - 1917, Lenin beszédrészlet - 1917. október 26., Részlet Sinkó Ervin 1920-as emlékiratából emigrációs élményeiről, a megmozdulásokban résztvevő pártok jellemzői, Kronológia februártól Lenin haláláig.

A SZERZŐK LISTÁJA a kötetben szereplő cikkek sorrendje szerint: Serge Halimi, a Le Monde diplomatique igazgatóságának elnöke, a szerkesztőbizottság igazgatója, Bruno Drweski történész-

politológus, Nicolas Werth történész, Korine Amacher történész (Genfi Egyetem), Éric Aunoble történész (Grenoble-i Egyetem), Hegyi Gyula újságíró, az MSZP Baloldali Tömörülés elnöke, Gabriel Gorodetsky történész (Oxfordi Egyetem), Nicolas Fonet újságíró, Le Monde diplomatique, Héléne Richard újságíró, Le Monde diplomatique, Hrabák András, biokémikus, Michale Wengraf publicista (Ausztria), Evelyne Pieiller újságíró, Le Monde diplomatique, Jan Maas politológus, publicista (Németország), Samir Amin egyiptomi-francia közgazdász, Veronika Sušová-Salminen cseh történész, politikai elemző, Kabai Domokos Lajos újságíró-blogger.

CÍMKÉP: Jurij Bondi 1920-as plakátjának részlete: ВЕРЮ, СОУЮ ВСТРЕТИМ ГОДОВЩИНУ (Hiszek abban, hogy megünnepeljük a századik évfordulót)

A könyv megrendelhető a Közép-Európai Fejlesztési Egyesület MagNetBanknál vezetett 16200106-11605434 számú számlájára elküldött 1250 Ft befizetésével (a könyv ára és a postaköltség). A közleményben tüntessék fel a postázási címet! E-mailben az info@magyardiplo.hu címen lehet érdeklődni.

- [oroszország](#)
- [politikai elemzés](#)
- [magyarország](#)
- [szovjetunió](#)
- [szocializmus](#)